

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.10838533>

Accepted: 28.02.2023

Sinemada Feminist Kuram Perspektifinden Atıf Yılmaz Filmleri**Atıf Yılmaz Movies From The Perspective Of Feminist Theory In Cinema****Ufuk UĞUR**

Ordu Üniversitesi

ufukugur@odu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9751-2613>**İlkay UĞUR**

Ordu Üniversitesi

İlkaytoran.ugur@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5955-541X>**Özet**

Türk sineması uzun yıllar Yeşilçam tarzı üretim biçimiyle filmler üretmiştir. Bu tarz filmler öncelikle gişede başarı elde etmeyi amaçlayan ticari filmlerdir. Ülkemizde televizyon yayınlarının başlaması ve video sektörünün de gelişmesiyle sinemaya daha çok ihtiyaç duyulmuştur. Bir dönem Türk izleyicisinin sinema salonlarını terk ederek film izleme ihtiyacını kendi evinde karşılama isteğine rağmen filmlere olan ilgi ülkemizde azalmamıştır. Özellikle son yirmi yılda sinema salonlarında gösterilen filmlerin daha çok halkın isteklerine göre üretilen ticari filmler olduğu görülmektedir. Ancak bu dönemden önce, sinema alanında yönetmenlerin farklı temalara yönelerek ticari filmler dışında bir şeyler söyleyen, kadın konusunu ön plana çıkaran ya da kadın hikayeleri anlatan üretimler yaptıkları görülmektedir. Yine bu dönemi Türk sineması için Atıf Yılmaz filmleri üzerinden değerlendirmek ve kadın temasını işleyen filmlerin önünü açan yönetmenin çalışmaları perspektifinden ele almak kadın sorunlarının Türk sinemasında nasıl temsil edildiği açısından önemli olacaktır. Yaptığı filmlerin çoğunda kadın karakterin ön planda olduğu ya da kadın sorunlarını işlemeye çalışan Atıf Yılmaz'ın kendinden sonra gelen yönetmen kuşağını da bu anlamda olumlu etkilediğini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Atıf Yılmaz, Feminizm, Kadın

Abstract

Turkish cinema has produced films with the Yeşilçam style of production for many years. These types of films are primarily commercial films that aim to achieve success at the box office. With the start of television broadcasts in our country and the development of the video industry, there was a greater need for cinema. Despite the Turkish audience's desire to leave movie theaters and watch movies at home for a while, the interest in movies has not decreased in our country. It can be seen that the films shown in movie theaters, especially in the last twenty years, are mostly commercial films produced according to the wishes of the public. However, before this period, it is seen that directors in the field of cinema turned to different themes and made productions that said something other than commercial films, highlighted women's issues or told women's stories. Again, evaluating this period for Turkish cinema through Atıf Yılmaz's films and addressing it from the perspective of the director's work, which paved the way for films dealing with women's themes, will be important in terms of how women's issues are represented in Turkish cinema. It is possible to say that Atıf Yılmaz, who featured female characters in most of his films or tried to deal with women's issues, had a positive impact on the generation of directors who came after him in this sense.

Keywords: Cinema, Atıf Yılmaz, Feminism, Woman

1. Giriş

Sinema tıpkı sanatın diğer disiplinleri gibi insanların günlük yaşamları içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle içerisinde yaşadığımız görsel çağda en önemli algı inşa edici aygıtlardan biridir. Günümüz insanı yoğun çalışma temposu içerisinde bir tüketim nesnesi olarak dijitalleşmeye maruz kalırken en önemli ve ucuz eğlence araçlarından biri olarak da sinemayı görmektedir. Günümüz sineması hem bireysel hem de hala salonlarda kitlesel tüketime açikken izleyicilere çoğunlukla aynı ya da benzer hikayeler anlatılmaktadır. Bu bağlamda birbirine benzeyen filmler üretilmekte, sinemacılar da çoğunlukla konu sıkıntısını dile getirmektedirler. Son yıllarda süper kahraman filmleri bir çıkış noktası olarak görülmekte filmlerde bu tür kahramanlara yer verilmektedir. Türk sineması bağlamında baktığımızda ise Avrupa ve Amerika ile yarışabilecek bir teknolojiye sahip olmakla beraber tema açısından benzer sıkıntıları bizim sinemacılarımızın da yaşadığını söylemek mümkündür. Yeşilçam hegemonyasından kurtulmuş olan sinemamız artık kısmen de olsa daha özgür davranabilmektedir. Bu bağlamda Yeşilçam sinemasının dayattığı konu ya da oyuncu seçimlerinden kurtulmuş olan Türk sineması farklı konu ya da karakterlere de odaklanabilmektedir. Bu özgürlük alanının oluşmasını biz daha önce de gördük. Örneğin Türk sinemasında kadın sorununu işleyen filmler yapılması da Yeşilçam kalıplarından bir kurtuluşun kapılarını açmıştır. Daha önceleri üretilen filmlerde kadın karakterler ya evde oturan ve ailesinin ihtiyacını gideren “iyi” karakterler ya da erkekleri baştan çıkararak “kötü” karakterler arasında sıkıştırılmıştı. Ancak özellikle Atıf Yılmaz’ın sinemada ustalık döneminde bu konuya farklı yaklaşması onun bir çığır açmasını sağlamıştır. Kadın konusunu çok boyutlu değerlendiren Atıf Yılmaz, kadınların hem iç dünyasını yansıtan filmlere odaklanmış hem de kadını toplum içerisinde farklı pozisyonlarda temsil eden karakterler üretmiştir. Daha eşitlikçi ve tematik olarak çeşitlendirilmiş olarak ele aldığı kadın filmleriyle Atıf Yılmaz neredeyse kadın filmleri yönetmeni olarak da anılmaktadır. Onun yaptığı filmler kadının toplumsal hayata katılmasında, kendilerini ifade etme ve kendi öykülerini anlatmada aşama kaydetmelerinin önünü açmıştır. Günümüzde anlatılan süper kahraman filmlerinde bile daha çok erkek

karakterler parlatılırken Atıf Yılmaz Yeşilçam sinemasının kalıplarının dışına Yeşilçam koşullarında sinema yapmasına rağmen çıkabilmiştir. Onun filmlerinde temsil edilen kadınların kendi ayakları üzerinde durabilen, kendi cinsel tercihlerini belirleyen ve erkek egemen dünyada üretimin içerisinde olarak iş hayatında yükselebilen tipler oldukları görülmektedirler. Bu bağlamda Atıf Yılmaz sinemasını feminist kuram perspektifinden değerlendirmek, feminizmin tarihine de kısaca bakarak filmlerini incelemek doğru bir yaklaşım olacaktır.

2. Feminist Kuram

Feminist kuram, kadınların sosyal, politik, kültürel ve ekonomik haklarının incelenmesi ve iyileştirilmesi için bir çerçeve sağlayan bir düşünce akımıdır. Bu teori, cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi üzerine odaklanır. Feminist kuram, kadınların yaşamlarındaki toplumsal cinsiyet rolleri, eşitsizlikler ve ayrımcılık gibi konuları anlamak ve eleştirmek için çeşitli disiplinlerden (sosyoloji, psikoloji, tarih, politika bilimi, vs.) faydalanır. Feminist kuram, kadınların tarih boyunca maruz kaldığı eşitsizlikleri ve ayrımcılığı analiz ederken, kadınların deneyimlerine, seslerine ve bakış açılarına odaklanır. Ayrıca cinsiyet rollerinin ve toplumsal yapıların nasıl inşa edildiğini ve kadınların bu sistemler içindeki konumlarını anlamaya çalışırken, toplumun diğer dinamikleriyle de etkileşim içindedir. Yirminci yüzyılın başlarına kadar toplumsal cinsiyet alanında çeşitli kısıtlamalar olmakla beraber, özellikle Batı'da kadın özgürlüğü, seçme ve seçilme hakkı, mülkiyet hakkı gibi kavramlar aracılığıyla gelişir (Hablemitoğlu, 2009:2). Dünyada neredeyse bütün toplumsal yapılarda görülen kadın erkek eşitsizliği, aslında toplumsal bir harekettir. Amacı yalnızca anlamak değil, aynı zamanda toplumsal yapıyı dönüştürmektir. Sanatın hemen hemen bütün disiplinlerinde olduğu gibi aile, üretim ve yeniden üretim, moda gibi kavramları kadınların lehine dönüştürmek ister (Timisi, 2011:157). Feminist kuramın altında birçok farklı yaklaşım ve akım bulunmaktadır. Liberal feminizm, radikal feminizm, marksist feminizm, siyah feminizm, postkolonyal feminizm gibi çeşitli alt dallar, farklı vurgular ve odak noktalarıyla kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konularını ele alır. Bu çeşitlilik, feminizmin geniş ve kapsayıcı bir hareket olduğunu gösterir. Feminist kuramın kökenleri 18. Yüzyılda Aydınlanma dönemine kadar uzanır, ancak modern feminist kuram genellikle 19. Ve 20. Yüzyıllarda gelişmiştir. Feminist kuramın ana hatlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

İlk dalga başlangıcı: Feminist kuramın erken evreleri, kadınların oy hakkı gibi temel siyasi haklar için mücadele eden kadın hareketinin doğuşuyla ortaya çıkmıştır. Bu dönemdeki önemli figürler arasında Mary Wollstonecraft ve John Stuart Mill sayılabilir.

İkinci dalga feminizmi: İkinci dalga feminizm, 1960'ların ve 1970'lerin ortalarında yükseldi. Bu dönemde, kadınların cinsel özgürlük, üreme hakları, işyerinde eşitlik ve aile içi şiddet gibi konuları almaya başladılar. İkinci dalga feminizmin önde gelen isimleri arasında Betty Friedan, Gloria Steinem ve Bell Hooks isimleri sayılabilir. Bu dönem, feminist kuramın gelişiminde önemli bir kilometre taşıdır çünkü kadınların kişisel deneyimleri ve kadınlık hakkında derinlemesine düşünme üzerine odaklanılmıştır.

Üçüncü dalga feminizm: Üçüncü dalga feminizm, 1980'lerin sonlarından sonra ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, feminizm daha da çeşitlendi ve ırk, sınıf, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim gibi farklılıkları ele alarak daha kapsayıcı hale geldi. Üçüncü dalga feminizmin önde gelen isimleri arasında Judith Butler ve Audre Lorde isimlerini saymak mümkündür.

Postfeminizm ve sonrası: Postfeminizm, feminizmin eleştirel bir yaklaşımını benimseyen ve kadınların kazandığı haklarla ilgili bazı tartışmaları ele alan bir harekettir. Postfeminist tartışmalar, kadınların kendi cinsel nesnelligi ve güçlerini nasıl kullanacaklarına dair fikirleri içerir. Son yıllarda, trans ve queer feminizm gibi yeni akımlar da feminist kuramın çeşitliliğini arttırmıştır. Postfeministler farklı kültürleri, sınıfları, grupları bir araya getirmeyi amaçlamaktadırlar. Üçüncü dalga feminizm kendinden öncekilerden önemli farklılıklar

taşımaktadır. Kadın ve erkeğin eşitliği konusundan çıkıp bireylerin tercihlerine yoğunlaşırlar. Üçüncü dalga feminizmi ana özellikleri itibariyle, kendinden önceki feminist dalgaların, postmodernist bir eleştirisi olarak değerlendirmek mümkündür. Modernist akımdan etkilenen feminist hareketin batılı, orta sınıf ve beyaz kadınların bir mücadelesi olarak anlaşılmasına da tepki göstermiştir üçüncü dalga feministleri (Türkoğlu, 2015:12-13). Feminist kuramın tarihi, kadınların toplumsal, siyasi ve ekonomik haklarını iyileştirmek için mücadelelerini ve kadın deneyimlerinin anlamını araştıran birçok önemli figür ve akımla doludur. Bu hareketin evreleri kadınların yaşamlarında ve toplumda önemli değişikliklere yol açmıştır. Feminizm, geniş ve çeşitli bir harekettir ve farklı bakış açıları ve odak noktalarına sahip birçok türü de bulunmaktadır, bu türleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1- Liberal Feminizm: Liberal feminizm, kadınların siyasi eşitlik ve bireysel özgürlüklerini vurgular. Bu yaklaşım, kadınların erkeklerle eşit fırsatlara ve haklara sahip olması için yasal ve siyasi reformları destekler. Eğitim, iş ve siyasette eşitlik gibi konular liberal feministlerin öncelikleri arasındadır.
- 2- Radikal Feminizm: Radikal feminizm, toplumsal yapıları ve cinsiyet rollerini değiştirmeyi amaçlar. Patriyarka tarafından oluşturulan toplumsal eşitsizliklerin ve cinsiyete dayalı ayrımcılığın köklerini ele alır. Radikal feministler, cinsel şiddet, aile içi şiddet, üreme hakları ve cinsel objeleştirme gibi konuları sıklıkla vurgular.
- 3- Marksist Feminizm: Marksist feminizm, cinsiyet eşitsizliğini sınıfsal ve ekonomik faktörlerle birlikte ele alır. Bu yaklaşım, kapitalist sistemin kadınların ezilmesine nasıl katkıda bulunduğunu inceler ve toplumsal değişim için sınıf mücadelesini önemser. Marksist feministler, kadın emeğinin görünmezleştirilmesini ve kadınların ev içindeki işlerine verilen değersizlik gibi konuları ele alır.
- 4- Siyah Feminizm: Siyah feminizm, ırk ve cinsiyet arasındaki kesişimleri vurgular ve sıklıkla ırkçılıkla mücadeleyi kadın hakları hareketinin bir parçası olarak ele alır. Siyah feministler, hem cinsiyet hem de ırk temelli ayrımcılığa karşı mücadele eder ve beyaz feminizmin bazı eksikliklerini ve kör noktalarını eleştirirler.
- 5- Querr Feminizm: Querr feminizm, cinsiyet ve cinselliğin çok çeşitli ve esnek olduğunu vurgular. Bu yaklaşım, heteronormatiflik ve cinsiyet binarizmi gibi konseptleri sorgular ve cinsiyet ile cinsellik çeşitliliğini vurgular. Querr feministler, heteroseksüel normları ve cinsel kimliklerin tanımlanmasını vurgular.

Bu sadece temel feminizm türlerinden birkaçıdır ve feminizm çok daha geniş bir spektrumda çeşitlilik gösterir. Ayrıca, farklı türler arasında önemli örtüşmeler ve kesişimler bulunmaktadır. Sinemada feminist hareket, kadınların sinemadaki temsiliyetlerinin ve sinema endüstrisindeki eşitsizliklerin eleştirilmesi ve değiştirilmesi amacıyla ortaya çıkan bir çaba ve bilinçlenme sürecini ifade eder. Bu hareket, kadınların sinemadaki rollerini daha çeşitli, güçlü ve gerçekçi bir şekilde yansıtmayı hedefler ve aynı zamanda sinema endüstrisinde kadınların daha fazla yer almasını teşvik eder. Sanatsal alanda, kadın sorunlarını inceleyen yapıtlarda, başka eleştiri yöntemlerinin yanı sıra başat olarak feminist eleştiri yöntemleri kullanılmaktadır. Kuramın kullanıldığı alanlar çoğunlukla edebiyat ve sinemadır. Kadın roman yazarlarının, sinemacılarının ve sinema yazarlarının ortaya çıkması ile sinemada feminizm gündeme gelir (Arslantepe, 2010:2). Sinemada feminist bazı temel unsurları da şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1- Kadın Karakterlerin Güçlendirilmesi: Feminist hareket, kadın karakterlerin sadece erkek karakterler yanında pasif ya da ikincil figürler olarak değil, kendi hikayelerini taşıyan, çeşitli ve güçlü karakterler olarak temsil edilmesini savunur. Bu, kadınların sinemada daha fazla çeşitlilik gösteren ve etkileyici rollerde yer almasını içerir.
- 2- Cinselizasyon ve Cinsiyet Stereotiplerinin Eleştirisi: Feminist hareket, kadın karakterlerin sıklıkla cinselleştirilmesi ve stereotipleştirilmesi ya da stereotiplere hapsedilmesi gibi sorunları eleştirir. Kadınların sadece erkek karakterlerin arzularını

tatmin etmek için kullanılan nesnelere olarak değil, bireyler olarak temsil edilmesi gerektiğini savunur.

- 3- Kadın Yönetmenlerin ve Senaristlerin Teşviki: Feminist hareket, kadınların sinema endüstrisinde daha fazla yer almasını teşvik eder. Bu, kadın yönetmenlerin ve senaristlerin film yapım sürecinde daha aktif olmasını ve kendi hikayelerini anlatma fırsatlarının artması anlamına gelir. Bu sayede, kadınların deneyimlerini ve bakış açılarını daha doğru ve etkili bir şekilde yansıtan filmlerin ortaya çıkması sağlanır.
- 4- Kadın Dostu Politikaların ve eşit Ücretin Savunulması: Feminist hareket, sinema endüstrisindeki cinsiyet eşitsizliklerini ve kadınların maruz kaldığı ayrımcılığı eleştirir. Kadın oyuncuların erkek oyunculara göre daha düşük ücret alması, kadın yönetmenlerin daha az fırsata sahip olması gibi sorunlara dikkat çeker ve bu konularda politika değişiklikleri ve eşitlik sağlanması için mücadele eder.

Sinemada toplumsal cinsiyet rollerini inceleyen feminist eleştirmenler; sinemasal simgelerin, kadının duygusal ve eve bağımlı şekilde yansıtıldığını dile getirirler. Bunun yanında eleştirel feminist film teorisi, sinemanın dikizleyen ve gözetleyen bir yapı olduğunu da belirtir (Özsayar, 2016:201). Aynı zamanda Mulvey, filmi izleyenlerin özdeşleşme kaygısı yaşadıklarını ve sonunda sadist bir şeye doğru sürüklendiklerini öne sürer. İzleyici bir karakterle özdeşleşir. Fakat buna rağmen gerekirse karakteri acı çekerken de görmek ister. Yine Mulvey, karakterler arası diegetik bakış, izleyenlerin ekstradiegetik bakışı ve olayları filme aktaran ekibin bakışı olmak üzere sinema ile ilişkili üç tür bakış olduğunu belirtir. Bu üç türün hepsi de baskın bir şekilde erkekle ilişkilidir (Toprak:82-83). Dünya sinemasında feminist temaları ve perspektifleri içeren birçok film ve yönetmen bulunmaktadır, bazıları şunlardır, Jane Campion Yeni Zelandalı bir yönetmendir, kadın karakterlerin karmaşıklığını ve gücünü vurgulayan filmleri ile tanınır. *The Piano* (1993), *Bright Star* 2009, gibi filmleri, kadın deneyimlerini ve cinsellikleri ele alan derinlikli hikayeler sunar. Sofia Coppola, modern feminizmin temalarını ve kadın deneyimlerini inceleyen filmler yapmıştır. Özellikle *Lost In Translation* (2003) ve *The Virgin Suicides* (1999) Coppolanın kadın karakterlerin iç dünyalarını ve kimlik arayışlarını inceler. Greta Gerwig *Lady Bird* (2017) ve *Little Women* (2019) gibi filmlerle tanınır. Hem senaryo yazma hem de yönetmenlik alanında başarılı olan Gerwig, genç kadınların kimlik arayışlarını, aile ilişkilerini ve güçlü dostlukları ele alan filmler yapmıştır. Ava DuVernay ise ırk ve cinsiyet temalarını birleştiren filmleriyle dikkat çeker. Özellikle *Selma* (2014) ve *13th* (2016) filmleri toplumsal adaletsizlikleri ve sistematik ayrımcılığı ele alırken kadın liderliğini ön plana çıkarır. Lulu Wang ise *The Farewell* (2019) filmiyle tanınır. Bu film, Çin-Amerikalı bir kadının ailesiyle birlikte kurduğu ilişkisini ve kültürel bağlarını keşfetmesini konu alırken, göçmen deneyimi ve aile dinamikleri üzerinde derinlemesine düşünmeyi sağlar. Bir diğer örnek olan Kathryn Bigelow, sıklıkla erkek odaklı türlerde (aksiyon, gerilim) çalışmasına rağmen, *The Hurt Locker* (2008) adlı filmiyle kadınların savaş alanındaki deneyimlerini ve askeri hayatın zorluklarını inceler. Burada sadece birkaç örnekten bahsetmekle beraber, feminist temalara sahip filmler üreten birçok başka yetenekli yönetmen ve yapımcı bulunmaktadır. Feminist sinema, kadınların deneyimlerini ve perspektiflerini merkeze alarak toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratmayı ve değişimi teşvik etmeyi amaçlar. Türk sinemasında da feminist temaları ve perspektifleri içeren birçok film yapılmıştır. Türk sinemasında feminizm, kadınların toplumdaki rolleri, aile içi ilişkiler, cinsiyet eşitliği gibi konuları ele alarak Türk kadınının deneyimlerini ve mücadelelerini yansıtmıştır. Bu alanda en önde gelen örneklerin başında yönetmen Atıf Yılmaz gelmektedir. Sinemaya feminist eleştiri perspektifinden bakıldığında; sinemada 1980 sonrası yani feminizmin sinemada iyice başat olduğu dönemde, filmlerde cinsiyet sorunlarına değinilir ve kadın toplum içine karışan, sosyal hayatta boy gösteren bir unsur haline gelir. Bu çalışmanın ana konusunu, feminist kuram

ve filmlerinde kadın sorunlarını yoğun bir şekilde ele alan yönetmen Atıf Yılmaz oluşturmaktadır (Akyurt, 2018-8)

3. Bir Yeşilçam Yönetmeni Olarak “Atıf Yılmaz Batıbeki”

Sinema Türkiye’de, neredeyse Dünya’da ilk gösteriminden hemen sonra var olmuştur. Matbaanın yaklaşık yüz yıl sonra gelmesi nedeniyle ülkemizde oluşan kayıpları düşünecek olursak, sinema yeni bir icat olarak Osmanlı zamanında öncelikle saray ve çevresinde sonrasında İstanbul’da azınlıkların olduğu bölgelerde hemen benimsenerek günlük yaşamın içerisine hızla girmiştir. Önce bir eğlence aracı olarak halkın severek izlediği daha sonra da özellikle tiyatrocular dönemi etkisinde geçilen dönemden hemen sonra kendi anlatı dilini oluşturarak sanatsal bir form olarak da varlığını kabul ettirmiştir. Sinemanın kendine ait bir dili olduğu, senaryo, çekim ve kurgu ile görsel bir anlatı olduğu özellikle Tiyatrocular dönemi etkisinden kurtulmasıyla benimsenmiştir. Her sanat disiplini gibi sinema da yaşanan toplumsal siyasal ekonomik ve kültürel gelişmelere paralel olarak üretim yapan, halk için en ucuz eğlence aracı olarak kabul gören, özellikle 1960’lı yıllarda genç sinemacıların sektöre girmesiyle beraber bir dönüşüm yaşayan sanat dalıdır. Bu yıllarda Dünya’da yaşanan özgürlük rüzgarları, aynı zamanda sinema alanında da karşılık bulmuş önemli sinema akımları oluşmuş ve yansımaları ülkemizde de görülmüştür. Hemen hemen dünyanın her ülkesini etkileyen sinema akımları (İtalyan Yeni Gerçekçilik, Fransız Yeni Dalga gibi) bizim sinemamızda da karşılık bulmuştur. Henüz sinema okullarının açılmamış olması ve devlet desteğinin eksik olması nedeniyle 60’lı yıllarda sinemacıların özellikle usta çırak ilişkisi ile yetiştiği görülmektedir. Bu sinemacılar Yeşilçam üretim biçimi içerisinde farklı türden (melodram, polisiye, bilim-kurgu, uyarlama) filmler yaparak kendilerini geliştirmişlerdir. Sinemacılar dönemini de temsil eden Metin Erksan, Halit Refiğ, Ömer Lütfi Akad, Osman Fahir Seden, Memduh Ün ve Atıf Yılmaz gibi isimler, Yeşilçam koşullarında sinema sektörüne girmiş, Yeşilçam kalıpları içerisinde filmler çekerek var olmuş yönetmenlerden bir kaçıdır.

3.1. Yeşilçam Dediğimiz...

Türk sineması batının etkisinde fazla kalmadan kendi kültüründen beslenen, genellikle halkın istek ve beğenilerine göre film üreten aynı zamanda da kendi ekonomik üretim biçimlerini yaratmış olan bir sinema olarak ortaya çıkar. Başlangıçtan bu yana güçlü bir devlet desteği görmemiş, burjuva tarafından desteklenmemiş ve yabancı sermayeyi yeterince çekememiştir. Bu koşullar altında, oldukça pahalı bir sanat dalı olan sinema kendi sermayesini oluşturmak zorunda kalmış halktan destek alarak İstanbul’da Yeşilçam sokağında bir üretim sistemi ortaya çıkarmıştır. Bu yapıya göre Yeşilçam ve çevresinde kurulu olan yapım evleri, film şirketleri ve ajanslar gişeden gelen sermayenin yeniden sinemaya aktarılmasıyla sektörün gelişimi ve seyirciden gelen yoğun talep karşılanmıştır. Yeşilçam’dan her sabah kalkan film ekipleri ve araçları neredeyse bacasız bir sanayi gibidir o yıllarda. 1960’lı yıllara denk gelen bu canlı ortam sinemamızın sektör olma yolunda ilerlemesini de sağlamıştır. Sinema dergilerinin çıktığı, gazetelerde sinema yazılarının görüldüğü, yapım evi sayılarının arttığı bu dönemde çok eleştirilen tiyatrocular dönemi sona ermiş, kamera kullanımında farklı açı ve ölçekler tercih edilmiş, abartılı oyunculuk reddedilmiş ve gerçek mekanlarda çekimler yapılarak kalıpların dışına çıkılmaya çalışılmıştır (Anonim, 2023a). Yeşilçam dediğimiz sinema anlayışında melodram yapısı tercih edilerek farklı türlerde filmler yapılmış iftira, intikam ya da kıskançlık, ihtiras gibi duygu temelli konular işlenmiş iyi ve kötü arasında hep bir rekabet yaratılarak izleyicinin ilgisi sağlanmıştır. Mekân açısından incelendiğinde ise kent ve köy çevrelerinin öne çıktığı görülür, başta İstanbul olmak üzere Anadolu’nun kırsal kesimleri de sinemacılar için doğal bir plato gibidir (Anonim, 2023b). Çok partili döneme geçiş ve tarımda makineleşme ile

ülkenin kalkınma planlarıyla Anadolu'nun ücra köşelerine kadar yol ve elektrik götürülmüş bu saye çok sayıda sinema salonları açılmış ve seyirci sayısında da ciddi artış görülmüş sonuç olarak sinema kendi sermayesini kendi üretir hale gelmiştir. Bu sermaye birikimi aynı zamanda sinemayı popüler ve profesyonel meslek haline getirmiş yanı sıra sinemanın bir sektör olması yolunda da önemli bir gelişim sağlamıştır. Yeşilçam sineması sadece üretim biçimini değil aynı zamanda bir anlatı dilini de temsil eder; "Klasik Anlatı". Bu anlatı biçiminde gişe başarısı amaçlanır, henüz kendi sermayesini oluşturamamış olan Türk sinemasında bu süreklilik açısından önemlidir. Klasik anlatı biçimi, Tıpkı Hollywood sineması gibi Yeşilçam sinemasında da başı sonu belli olan, seyircide merak duygusu uyandıran, izleyiciyi eğlendirmeyi amaçlayan, müşterilerin genellikle salondan mutlu ayrıldıkları yıldız oyuncu sistemine dayalı bir sinemadır. Gazetelerde, dergilerde bu yıldız oyuncular ile ilgili haberler yer alır, toplum yıldız/star oyuncuyu benimser ve onu takip eder, saçını giyimini ona benzetmeye çalışır onunla özdeşleşir filmlerini defalarca izler (Anonim, 2023c). Genellikle Yeşilçam denildiğinde düşük standartlı, birbirini konu olarak tekrar eden, sanatsal değeri düşük klişeleşmiş filmler akla gelmekle beraber bu yapı içerisinde sinemayı bir sanat dalı olarak da gören ve kendi stilini oluşturan sinemacılar da mevcuttur (Anonim, 2023d). İlk başlarda sinemayı ticari olarak değerlendiren ve ağdalı melodramlar ile seyirciyi mutlu etme çabasında olan tüccar işletmecilerin dışında sermaye oluşumu bakımından bu yıllarda özellikle ilginç olan şudur; Yeşilçam'daki yapımcı evleri Türkiye'nin çeşitli bölgelerdeki sinema salonu sahiplerinden avanslar alarak filmin sermayesini oluştururlar bu sayede sinema salonu sahipleri de filmin oyuncularını ve konusu ile ilgili söz sahibidirler. Yeşilçam kalıpları içerisinde üretilen filmlerde her zaman yıldız kadın ve erkek oyuncu vardır, genellikle ilginç olarak başroldeki oyuncular hep benzer rolleri canlandırır kendi oynadıkları tiplerle özdeşleşirler. Filmlerin sonradan seslendirildiği dönemler de bu oyuncuları seslendirenlerde hep aynıdır ve seyirci başroldeki bu oyuncuları o seslerden de tanır ve bu özdeşlemeyi kolaylaştıran bir unsur olarak çıkar karşımıza. Seyirci talebinin çok olduğu yıllarda aynı oyuncuların haftada 2-3 filmde çalıştığı da bilinir ve hatta set içinde set kurularak bu talebe yetişmeye çalışır yapımcılar bu da beraberinde benzer sahne ya da filmlerin, birbirini taklit eden konuların ya da aynı mekanların farklı filmlerde sıklıkla görüldüğü sahnelere neden olur. Yanı sıra 70'li yıllara gelindiğinde video ve TRT yayınlarının tercih edilmesiyle seyirciler sinema salonlarından uzaklaşmaya başlamış terör korkusu da izleyici ve özellikle aileleri kendi evlerinde kalmaya zorlamış Yeşilçam'da bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Sinema salonlarında izleyicilerin uzaklaşması sinemacıları da farklı tercihlere yönlendirmiş TRT ya da video sektörüne göre filmler üretilmeye başlanmış, sinemanın izleyici kitlesini bir anlamda televizyon devralmıştır. İlginç olan, günümüzde Yeşilçam kalıplarında üretilen filmler televizyon kanallarında eski Yeşilçam filmleri olarak sıklıkla gösterilmekte Yeşilçam'ın neredeyse televizyona taşındığı görülmektedir. Öncelikle ticari başarının önem kazandığı Yeşilçam ya da popüler/klasik anlatı sineması o dönemde yaşanan toplumsal olaylara da ilgisiz kalmaz; Anadolu'dan büyük kentlere göç, arabesk kültür ve edebiyat uyarlamaları Yeşilçam'ın izleyiciyi yakalamak için önemli konularıdır. Bu dönemde adını sıklıkla duyduğumuz sinemacılar da sektöre yeni yeni girmekte ve kendilerini göstermekte aynı zamanda Yeşilçam'ın kuralları içerisinde var olmaya çalışmaktadırlar. Sinemacılar ve yönetmelerde özellikle kendi ilk yıllarında bu sistem içerisinde kendilerinden beklenen türde filmler üretmişler bağımsız yapıtlarını ancak ustalıklarını kabul ettirdikten sonra gerçekleştirebilmişlerdir. Öncelikle piyasa koşullarında daha sonra da kendi seçimleri doğrultusunda film yapan bu yönetmenlerden arasından Metin Erksan, Halit Refiğ ve Atif Yılmaz Batıbeki'yi saymak mümkündür.

3.2. Atif Yılmaz Batıbeki

1950’li yıllardan 2000’li yılların başına kadar Yeşilçam içerisinde 120 civarı film çeken Atif YILMAZ sinema hayatına yönetmen yardımcısı olarak başlamıştır. Birçok filminde hem yönetmen hem de senaristtir, bazı filmlerinin de yapımcılığını üstlenmiştir. Eleştirilenlik, sinema sendikaları ve film derneklerinde görev alan yönetmen ressam geçmişiyle de bilinir, afiş tasarımları yapmıştır, dergilerde sinema yazıları yazmanın yanı sıra iki tane de kitap yazmıştır. “Şimal Yıldızı” gibi Kore savaşını konu edinen film de yapmış, “Şöför Nebahat” gibi bir Yeşilçam klasiğinin senaryosunu da yazmış “Ah Güzel İstanbul” ve “Selvi Boylum Al Yazmalım” gibi başyapıtlara da yönetmen olarak imza atmıştır. Her dönemde kendisini yenilemesini bilen, yeni koşullara uyabildiği kadar, yeni akımların da ortaya çıkmasına yol açan Atif Yılmaz, bu dönemin en ilginç yönetmenidir. Bu dönemde kadın sorunlarına ağırlık vererek savunuculuğunu yaptığı kadar kadının sosyal ve cinsel özgürlüğüne sahip olması uğrunda bazı gözü pek denemelere girişmekten de çekinmemiştir. Bu dönemde geçen dönemlerde olduğu gibi yurt içi ve yurt dışı film şenliklerinde en çok ödül kazanan yönetmenlerden olan Atif Yılmaz, seksenli yıllarda, yalnızca iki konu çerçevesinde toplayabileceğimiz filmler çekmiştir: Birincisi toplumsal taşlamalı güldürüler, İkincisi kadın ve sevgiyi incelediği filmler (Onaran, 1994:15).

Yeşilçam sinemasının belki de en üretken yönetmenlerindendir, Yeşilçam içerisinde var olmanın bedeli olarak uzun süre güncel ya da moda olan konulara göre filmler yapmış, ticari kaygılar ile yine de belli bir seviyenin altına düşmemiş, Yeşilçam üretim biçimi ilişkileri içinde kendi yolculuğunu da hep sinema dilini geliştirerek ilerletmiştir. 1980’lere kadar piyasa koşulları içerisinde Yeşilçam kalıplarında, klişe diyebileceğimiz filmler yapan Atif YILMAZ genellikle gişede başarılı olan yapıtlar üretmiş ama yine de kendi anlatı dilinden fazla ödün vermemiştir. Özellikle 1980 askeri müdahalesinden sonraki dönemde Türk sinemasının yapısında köklü değişimler oluşmuştur. O yıllarda ortaya çıkan baskı ortamı sinemayı da etkilemiş özellikle içerik olarak Türk sineması göç, arabesk ve kadın temalı filmlere yönelmiştir. Bu yıllara kadar birçok sinemacı gibi yapımcıların sipariş ettiği ve seyircinin isteklerine göre film yapmış olan Atif YILMAZ özellikle 80’li yıllardan sonra “kadın” temalı filmler üretmiştir. Kendine özgü bir tarzı da olan yönetmen “Kadının Adı Yok”, “Adı Vasfiye”, “Dağınk Yatak” ve “Aaahh Belinda” gibi kadını merkeze alan filmler çekmiş başlık parasından kadının evdeki ya da yasalar önündeki konumuna kadar pek çok konuya değinmiştir. Atif Yılmaz Batıbeki, çeşitli dönemlerde türlü konuları sinemaya aktarmayı başarmış bir yönetmendir. 1980’li senelerde ise çalışmalarını toplumsal taşlamalı güldürüler ve sevgi, sevgisizlik üzerinde yapar. Düşünceleriyle var olan, üreten ve üretmeyi sürekli hale getiren Yılmaz, anlatım dilindeki başarısıyla bu yıllarda kadın konusu üzerine filmler çekmeye yönelir (Demiray, 1991:117). Filmlerinde kadını ve kadın sorunlarını titizlikle işleyen Yılmaz, özellikle 80 sonrası filmlerinde, bu dönemdeki kadınların yaşam biçimlerini aktararak, önceden vurgulanan kadın sorunlarını sinemasına konu edinir. Bahsedilen bu kadın sorunlarına bakıldığında; kırsal kesimde ve kentte yaşayan kadınların gelenek/görenek/örflerinin birbirlerinden farklı olduğu, ataerkil toplumun kadına değer vermediği, kadını erkeğin arkasında konumlandığı, kadına çok fazla sorumluluk yüklendiği (özel ve kamusal alan), evde hem anne hem de eş olarak rol üstlenmesi gerektiği, kuma, başlık parası, kız kaçırma vb. gibi vakaların gerçekleştiği, kadına yalnızca cinsel obje olarak muamele edildiği ve sözlü ya da cinsel taciz uygulandığı görülmektedir (Çalışkan, 2006:96).

Türk sinemasında tematik olarak kadın filmi yaklaşımı 1980 askeri darbesinden sonra toplumsal cinsiyet çalışmalarını gündeme getiren gruplar sayesinde öne çıkmıştır ve sinemacılar da bu talebi ciddiye almışlardır. Ülkemizin modernleşme çabalarının yoğunlaştığı bu dönemde bu eğilim ve değişim çabası kadının varlığı bakımından bazı sorunları da

(toplumun hazır olmaması vb.) getirmiş fakat modernleşme açısından itici güç olmuştur. Bu yıllara kadar alışılmış kalıplar reddedilmiş, batılı değerler ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda geleneksel aile yapısı ve kadının konumu sürekli sorgulanır hale gelmiştir. Sinemamızda özellikle 70’li yıllardaki seks filmleri furçasının aileleri sinema salonlarından uzaklaştırmasına karşın 80’li yıllarda kadın karakterlerin iş hayatında kendi ekonomik ve cinsel bağımsızlıklarını savunan karakterler olarak temsil ediliyor olması yeni bir boyut kazanmıştır. Yeşilçam sineması olarak adlandırdığımız klasik anlatı ve seyircinin özdeşleşmesine dayalı filmlerde kadınlar genellikle, cinselliği ön planda olmayan ailesi için çalışıp çabalayan, evinde çocuklarına bakan kocasını toparlayan “iyi” tip ile kadınlığını, cinselliğini bir silah gibi kullanan “kötü” kadın tiplmesi biçiminde sunmaktadır (Onaran, 1994: 15). Bu yıllarda ise sinemada kadın tiplmeleri daha gerçekçi aynı zamanda da çok katmanlı ve psikolojik boyutlu olan karakterlerdir, kadın namus algısından kuma kavramına kadar farklı tiplmelerle yansıtılmıştır yönetmenin sinemasında. Atıf Yılmaz’ın filmlerinde kadın, doğurganlığı ya da iyi anne olma üzerinden değil aynı zamanda kadının kendi özgürlüğünün peşinde koştuğu, iş hayatında erkeklerden daha güçlü ve yönetici pozisyonunda ve kendi bireyselliğini yaşadığı karakterle ön plana çıkmıştır. Atıf Yılmaz “Selvi Boylum Al Yazmalım”da iyilik, sevgi, emek, dostluk, güven gibi evrensel temalara da kadın gözüyle değinir. Kibar Feyzo filminde başlık parası konusuna Adak filminde kız kaçırma, Eğreti Gelin’de bir erkeği hayata hazırlayan kadın tipine, Kuma filmiyle adından da anlaşılacağı gibi Türk toplumunun kanayan yarası kuma kavramına, Utanç filminde ise kötü yola düşen kadın karakter olmak üzere çok farklı kadın portrelerini yansıtır. Kırsal kadın tiplemesinden kentli kadın karakterine kadar farklı kadın portreleri yansıtan Atıf Yılmaz “Ah Güzel İstanbul” filmiyle de gecekondü kadını anlatır. Mine filminde örneğin cinsel taciz ve dayak olayını anlatır (Çalışkan, 2006: 163) “Seni Seviyorum ”da yaşlanmış hayat kadınları sorununa değinir (Çalışkan, 2006: 166) Pornografik filmlerin sonunun geldiği bu dönemde çekilen film sayısının oldukça azalmasına rağmen içinde aynı zamanda siyasal eleştiri de içeren bu tür sinema ürünleri kadının toplum içerisindeki konumunu da güçlendirmiştir.

Atıf Yılmaz bu dönemde özellikle Müjde Ar ile yaptığı filmlerde kadın karakterlerini çok boyutlu ele almış, gerçekçi ve ahlaki değerleri sorgulayan “evinin kadını” tabusunu yıkan öykülere yer vermiştir. Kadınların salt kadın olmaktan dolayı yaşadıklarının yanı sıra yaptığı filmlerinde görünen odur ki toplumsal yapı içerisinde kadına ait sorunları bazen seyircinin gözüne sokarak göstermiş bazen de kimlik savaşı vermekte olan karakterlerinin sorunlarını yorum yapmadan olduğu gibi yansıtmıştır. 1980’lerin toplumsal koşulları altında kadın filmleri çekerek, kadın sorunlarını bilinçli bir şekilde gündeme getirir Atıf Yılmaz. Eve hapsolmuş kadınları özgürleştirerek, toplum içine karıştırmaları ile geleneksel düzene karşı durur, bunu kadınların sorunu olarak filmlerinde imtiyazlı bir konuma taşır. Yılmaz’ın film kadınları, bilinçli, bağımsız, bedeninin ve hayatının kontrolünü kendi şekillendiren karakterler olarak karşımıza çıkmaktadırlar (Hıdıroğlu, Kotan, 2015:59). Anlatılarında Türk toplumunun ataerkil yapısını ve kadına karşı şiddeti eleştirdiği gibi kadının sadece iyi bir eş ve anne olmasının dışında toplum içerisinde var olan bir birey olarak iş yaşamında da aktif olabileceğinin altını çizmiştir. Onun filmlerinde kadın sadece kentli ve orta sınıf olarak temsil edilmez aynı zamanda kırsal ya da gecekonduda yaşayan kadınlarda yansıtılır. Erkek egemen dünyada kadının cinsel obje olarak sunumu mesela iş yerinde sürekli rahatsız edilen tip olarak temsil edilir. Türk sinemasına belki de en büyük hizmeti kendisi gibi önemli yönetmenleri (Yılmaz Güney, Şerif Gören, Zeki Ökten) yanında yetiştirmiş olmasıdır. 1980-1990 yılları arası kadınların toplumsal cinsiyete ilişkin varoluş sorunlarının konuşulduğu, kadınlığın anlamının belirginleştirildiği, toplumsal proje olarak tartışıldığı bir dönem ile karşılaşmaktadır. Bu dönemi en iyi anlatan kelimeler ise “bilinç yükseltme”, “güçlenme” ve “duyarlılık yaratmadır (Bora, Günel, 2016:14). Kadınlar bu dönemde geçmiş ve gelecekle yüzleşerek, geleneksel kadın sorunlarına karşı çözümler aramaya başlarlar. Sanat dallarından da faydalanarak bu sorunları gündeme taşırlar. 1990’lardaki feminist hareketlenmeye bakıldığında; kadın hareketlenmesinin elde ettiği birçok

avantajın, 1980'lerdeki kadın hareketlenmesinden kaynaklandığı görülmektedir. 1980'lerde gerçekleşen eylemler ve kampanyaların sonucunda; feminist terminoloji, feminist olsun olmasın çok sayıda kadın örgütünün, devlet kurumlarının, medyanın ve günlük konuşma dilinin içine girer (Bora, Günel, 2016:37).

Yanı sıra Atıf Yılmaz birçok yurt içi/yurt dışı festivallerde ödüller kazanmıştır. Antalya Altın Portakal'da defalarca aldığı ödüller arasında en iyi yönetmen ve en iyi film ödülleri vardır. İstanbul Sinema günlerinde, Adana Altın Koza'da, Valensiya'da kazandığı ödüller bunlardan sadece bir kaçıdır (tr.wikipedia.org, erişim tarihi 16.01.2023). "Sevi Boylum Al Yazmalım", "Adı Vasfiye", "Hayallerim, Aşkım ve Sen", "Bir Yudum Sevgi" gibi ödüllü filmler onun adıyla özdeşleşmiştir. Atıf Yılmaz Batıbeki Türk sinemasında bir anlamda kadın kavramıyla özdeşleşmiş bir yönetmendir. Türk sinemasında feminist unsurlar içeren ve diğer yönetmenlerce çekilen önemli filmlerini şöyle analiz etmek mümkündür;

- 1- Selvi Boylum Al Yazmalım (1977), Türk sinemasının feminist klasiklerinden biridir. Filmin ana karakteri olan Bahar, geleneksel toplum normlarına karşı mücadele ederken, kendi kimliğini bulmaya çalışır.
- 2- Gelin (1973), Türk sinemasının önemli yönetmenlerinden Lütfi Ö. Akad'ın yönettiği bu film, kadın hakları ve eşitlik konularına değinir. Film, köyünde yaşayan ve toplumsal normlara karşı çıkan genç bir kadının hikayesini anlatır.
- 3- Bir Kadın Bir Hayat (1988), Yavuz Özkan'ın yönettiği bu film, kadınların toplumda karşılaştığı zorlukları ve baskıları konu alır. Film, bir kadının hayatındaki dönüm noktalarını ve mücadelesini anlatır.
- 4- Güle Güle (2000), Zeki Ökten'in yönettiği bu film, Türk sinemasının feminizm temalarını işleyen önemli yapımlarından biridir. Film, kadınların aile içi şiddet ve baskıyla mücadelesini ele alır.
- 5- Mustafa Hakkında Her Şey (2004), Reha Erdem'in yönettiği bu film, savaş sonrası bir köyde yaşayan kadınların yaşamlarını ele alır. Film, kadınların güçlü ve dayanıklı karakterlerini vurgulayarak feminist bir bakış açısı sunar.
- 6- Kuma (2009), Umut Dağ'ın yönettiği film, Türk göçmen toplumunun kadınlarına odaklanır. Film, bir kadının aile içi baskı ve zorluklarla mücadelesini ve kendi kimliğini bulma sürecini anlatır.

Bu filmler Türk sinemasında feminist temaları ve perspektifleri işleyen sadece birkaç örnektir. Türk sinemasında kadınların deneyimlerini ve mücadelelerini yansıtan birçok önemli film bulunmaktadır ve bu filmler feminist bakış açısını destekleyerek toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratır. Atıf Yılmaz, Türk sinemasının önemli yönetmenlerinde biri olarak filmlerinde kadın karakterlerin güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet rollerinin sorgulanması gibi feminist temalara sıklıkla yer vermiştir. Yılmaz'ın filmleri genellikle kadınların iç dünyalarını, duygularını ve mücadelelerini ön plana çıkararak, onların toplumdaki rollerini ve karşılaştıkları zorlukları ele almıştır. Yönetmenin bazı önemli filmlerinde görülen feminist temaları şöyle sıralayabiliriz:

Sevdalı Bulut (1967): Yılmaz'ın yönettiği bu film, genç bir kadının ailesinin baskısı altında kalarak evlendirilme sürecini ve içinde bulunduğu duygusal çatışmayı ele alır. Film, kadının kendi kimliğini bulma ve kendi kararlarını alma mücadelesini vurgular.

Selvi Boylum Al Yazmalım (1977): Bu film, Türk sinemasının feminist klasiklerinden biri olarak kabul edilir. Atıf Yılmaz'ın yönettiği ve baş rollerini Kadir İnanır ile Türkan Şoray'ın paylaştığı film, genç bir kadının geleneksel toplum normlarına karşı mücadelesini ve kendi kimliğini bulma çabasına odaklanır.

Ağrı Dağı Efsanesi (1972): Yılmaz'ın yönettiği bu film, kadın dayanışması ve güçlü kadın karakterlerin ön plana çıkarılmasıyla dikkat çeker. Film, bir dağ köyünde yaşayan kadınların dayanışması ve yaşadıkları zorluklara odaklanır.

Mavi Boncuk (1974): Atıf Yılmaz'ın bu filmi, kadın karakterin gücünü ve özgürlüğünü vurgular. Film, bir kadının hayatındaki değişimleri ve kendi kararlarını alma sürecini ele alırken, kadının toplumsal cinsiyet rollerine meydan okumasını işler.

4. Sonuç

Türk sineması bağlamında baktığımızda özellikle 1980'li yıllarda başlayan ve kadın konusunun ön plana çıktığı bir süreci gözlemleyebiliriz. Bu yıllarda sinema, edebiyat vb. alanlarda kadın konulu üretimler yapıldığı görülüyor. Dünyadaki 3. Feminist harekete denk düşen bu yıllar, kadının sadece evde oturan ve çocuğuna bakan ya da kocasının ihtiyaçlarını gideren bir nesne olması dışında aynı zamanda iş hayatında, üretimde ve farklı rollerde de başarılı olduğunu işleyen yapıtlar çoğalmıştır. Yeşilçam sinemasının kadını sadece birkaç stereotip ile tanımlamasına karşın Türk kadınının farklı roller ve çeşitli alanlarda da başarılı olabildiği onun kendi iç dünyasını yansıtan karakterlerde sunulması önemli gelişmeler olarak görülmelidir. İş hayatında erkeklerin de olduğu ortamlarda yönetici pozisyonunda varlık gösteren ya da kendi ayakları üzerinde durabilen kadın profilleri ve kadının cinsel bağımsızlığını vurgulayan karakterler bu yıllarda hem sinema hem de sanatın diğer disiplinlerinde canlandırılmıştır. Sinemasal alanda baktığımızda ise hem dünya hem de Türk sinemasında bu tür örneklerin çoğaldığını söylemek mümkündür. Yanı sıra kadın nüfusunun yine bu yıllarda sinema sektörünün farklı alanlarında üretime katkı sağladıkları da bir gerçektir. Yönetmen, senarist, yapımcı, kurgu ya da kamera kullanımı alanlarında kadınların sayısının gittikçe arttığı söyleyebiliriz. Ayrıca erkek çalışanlar ile ücret politikalarının da bu yıllardan itibaren aradaki makasın kapatıldığı görülmektedir. Sinema temsillerinde kadınların artık sadece evde oturan ve tüketen pasif insanlar olmadıkları, üretime katkı sağlayan ve kendi parasını kazanarak özgürleştikleri tiplerinin arttığını söyleyebiliriz. Kadın yönetmenlerin hem kendi hikayelerini anlatma hem de erkek karakterlerin ön planda olduğu farklı türlerde fillerin üretiminde de başarılı oldukları bir gerçektir. Bu dönemin başında özellikle Türk sineması bağlamında incelediğimizde kadın filmleri ya da kadın sorunlarını işleyen Atıf Yılmaz'ın önemli bir çığır açtığını söyleyebiliriz. Toplumsal eşitlik bağlamında edebiyat uyarlamalarından da yararlanan Atıf Yılmaz neredeyse kadın filmleri yönetmeni olarak anılmaktadır. Bu bağlamda Atıf Yılmaz'ın filmleri, genellikle kadınların içsel dünyalarını ve toplumda karşılaştıkları baskıları ele alarak, onların güçlü ve bağımsız karakterler olarak temsil edilmesini sağlamıştır. Bu nedenle, Atıf Yılmaz'ın sineması, Türk sinemasında feminist temaları işleyen önemli bir örnektir.

Kaynakça

- Akyurt, K. (2018). Feminist Eleştiri Bağlamında Atıf Yılmaz Filmlerinin İncelenmesi, ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alim Şerif Onaran (1994). Türk Sineması, Cilt 2, (Pdf yayın)
- Anonim, 2023a. <https://globalenstitu.com/konu/yesilcam-donemi-sineması/>
- Anonim, 2023b. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-80305/yesilcam-anlatısı>
- Anonim, 2023c. <https://www.sineplusakademi.com/yesilcam-sineması>
- Anonim, 2023d. www.milliyet.com.tr/molatik/hayat/yesilcam-nedir
- Arslantepe, M. (2010). Sinemada Feminist Teori, 3. Uluslararası Bir Bilim Kategorisi Olarak Kadın: Edebiyat, Dil, Kültür ve Sanat Çalışmalarında Kadın Sempozyumu. <http://akademikpersonel.kocaeli.edu.tr/marslantep/bildiri/marslantep> (E.T.: 20.01.2018)
- Atasoy, A.D. (2013). Sinema ve Televizyonda Görsel Haz ve Sinemasal Çözümlemeler. TOJDAC.

- Bora A., Günel A. (2016). 90'larda Türkiye'de Feminizm (6. Baskı). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Çalışkan, S. (2006). Atıf Yılmaz Sinemasında Kadının Sunumu. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çalışkan, S. T.C. (2006). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo-Televizyon - Sinema Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Atıf Yılmaz Sinemasında Kadının Sunumu.
- Demiray, E. (1991). Atıf Yılmaz'da Kadın. Kurgu Dergisi. s. 117-122
- Hablemitoğlu, Ş. (2009). Sosyal Hizmet Kuram ve Yaklaşımları, Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi. https://docviewer.yandex.com.tr/view/0/?*= (E. T. : 18.01.2018)
- Hıdıroğlu İ., Kotan S. (2015). Sinemada Eril Söylem Ve Atıf Yılmaz Filmlerinde Kadın Sorunu. Atatürk İletişim Dergisi. s. 55-75
- Ryan M., Kellner D. (2016). Politik Kamera (3. Baskı). Elif Özsayar (Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Taş, G. (2016). Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri Ve Dönüşümleri. Akademik Hassasiyetler Dergisi. s.163- 175
- Timisi, N. (2011). Sinema Araştırmaları: Kuramlar, Kavramlar, Yaklaşımlar. Murat İri (Der.), Sinemaya Feminist Müdahale: Laura Mulvey'de Psikanalitik Seyirciden Teknolojik Seyirciye (s. 157-182). İstanbul: Derin Yayınları.
- Türkoğlu, E. (2015). Uluslararası İlişkiler Kuramında Feminizm. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.